

We Srodę

N^{ro} 24.

28. Lutego 1821.

Wiadomości krajowe.

List prywatny z Laybachu pisany pod d. 12. Lutego zawiera co następuje: »Dnia onegdajszego 10. b. m. Jego Królewicowska Mość Xiąże Modeny, zwiedził tutejszy dom wychowanców, i okazał swoje zadowolenie z pięknego urządzenia. — Dnia wczorayszego odprawiono w tutejszym kościele katedralnym obrzęd poświęcenia Biskupa, na którym obecni byli Monarchowie, zajmując miejsce w przedniej części kościoła. Po skończonem nabożeństwie udali się trzy NN. Monarchowie otoczeni swoimi orszakami pieszo do mieszkania N. Cesarza Rossyjskiego, gdzie zabawili krótko N. Cesarz Jmé Austriacki wraz Królem Neapolitańskim powrócili do zamku. Za nimi przybyli także Cesarzowicowskie Mości Następcy Tronu Ferdynand, Arcy-Xiąże Karol, Xiąże Modeny i Arcy-Xiąże Ferdynand.»

»Dzisiaj przedpołudniem o godzinie 10, jako w dniu urodzin naszego N. Pana udał się Cesarz Jmé do kościoła Urszulanek dla słuchania Nabożeństwa. Podówczas działa zamku ogłaszały uroczystość dnia tego. Wieczorem oświecone będzie miasto, do czego wszyscy czynią przygotowania.«

»We Srodę, d. 14. Cesarzowicowskie Mości Następcy Tronu i Arcy-Xiąże Karol przedsięwzięli podróż swoją z tąd przez Grac do Wiednia.«

Baron Frimont Jenerał iazdy wydał Rozkaz dzienny do woyska na d. 6. Lutego w główny kwaterze w Paduy; rozkaz ten ogłasza, iż Jego Cesarzowska Mość dla polepszenia utrzymania Officerów rozcił zezwolić takshawie, aby od dnia przejścia C. K. granicy przez woysko posuwające się we Włoszech; wszyscy Jenerałowie i Officerowie wyższego i niższego stopnia, iako też inne osoby woyskowe oporzadzające się i w podobnych przypadkach równo z nimi uważane, pobierali pieniądze na opłacenie stacyi wedle wymiaru, podobnie którego w ostatnich czasach pobierało

takowe opłatę woysko zajmujące Francję a będące pod rozkazami wspomnianego Jenerała.

Wiadomości zagraniczne.

Ameryka Hiszpańska.

Z Jamajki d. 16. Grudnia. — Według wiadomości ze stolicy Nowey Grenady, całe Królestwo Quito*) powstało przeciwko panowaniu Hiszpanii. Jenerał Hiszpański Melchior Aymerie Gubernator w Quito, został zupełnie przez powstańców pobity; Władze Kolumbii nabierają codziennie siły i tęgości i zwłaszcza więcej nierównie iak się spodziewać można było.

Hiszpania.

Spisek odkryty w Maladze iak już donieśliśmy daleko był ważniejszym iak w początkach o nim donoszono; list pisany z Madrytu z d. 29. Stycznia umieszczony w gazetach Paryżkich z d. 9. b. m. zawiera w tej mierze co następuje: »W Maladze odkryto spisek, mający zamiar obalić Konstytucyją Stanów (Cortes) a zaprowadzić zupełnie republikańską formę Rządu. Głową tego spisku, był niecki Mendialdua Barco, wydawca wychodzącego Dzieńnika pod tytułem: *El Duende* (straszydło). Wystawić miano na teatrze sztukę przez niego zrobioną pod tytułem: *Riego*; umieszczony w tej sztuce wyraz: *Nrech* żyje Rzeczpospolita rozlegał się w teatrze i na parterze. Spiskowi mieli natychmiast uwolnić licznych więźniów

*) Położone na wzniosłych Andejskich górach; po całej Prowincyi ciągną się przyjemne gaje cytrynowe, palmowe i bananowe. Ogrody dostarczają najpiękniejszych owoców, polarządowe obsadzone gęstymi brzakami, a po całym kraju rozpostarte są piękne plantacje indygu, bawełny i trzciny cukrowej. Okolice północne bogate są w złoto. Stolica podobnego nazwiska, leży w rozkosznej równinie i liczy 60,000 mieszkańców.

galerowych znajdujących się w tamiecznym porcie. Początkowie znaleziono u Mendialdua nic nieznaczące papiery, przynajmniej z pozoru, ponieważ na tych niebyło więcej, jak główne littery i liczby; atoli po dokładniejszym śledztwie odkryta została odezwa, mająca napis: Rzeczpospolita Hiszpańska, podpis zaś: Trybun Ludu. Różne wyznania dewiodły, że Mendialdua miał związki z przemyciaczami i rozbojnikami, którzy mieli mu pomagać do uwolnienia więźniów galerowych i innych kryminalistów, począm napasć mieli na koszary jazydy, i opanować bronikonie. Mendialdua miał porozdawać już mieysca: Prezydenta, Konwencyi Narodowej, Naczelnego dowodcy wojska, Ministra sprawiedliwości i t. d.; współsprzysiężai zostali jego oskarżycielami. Mendialdua był już kilka razy badany i nie zaprzecza bynajmniej swoiego planu.«

Wielka Brytania i Irlandya.

Gazety Paryżkie z d. 10. b. m. zawierają wiadomości z Londynu dochodzące do d. 6. Lutego. Poprzedzającego wieczora, uczynił Margrabia Tavistock dawniej już zapowiedziany wniosek dotyczący się postępowania Ministrów względem Królowey i przełożył następującą uchwałę. »Że zdaje się Izbie Niższej, iż Ministrowie Królewscy radząc przystąpić do środków, pociągających za sobą ostatnie postępowania sądownicze przeciwko Królowey, nie są względem tego kroku usprawiedliwieni żadnym względem polityczney potrzeby, i że ich postępowania wydały skutki hańiebne dla godności korony a szkodliwe dla ważnych spraw Narodu.« — P. Lambton popierał ten wniosek, w którego obronie stanął potem: Sir John Mackintosh, Lord Nugent i Lord Milton. PP. Bathurst, Bankes i Peel mówili przeciwnie. — O godzinie 1 po północy przełożył P. Bonnet odroczenie rozpraw, kiedy wielu członków miało jeszcze odezwać się nad tym przedmiotem. — Lord Castlereagh przeczył z początku, że nie jest jeszcze tak późno, i że jest dosyć czasu; atoli w końcu przystał i uchwalono odroczenie.

P. Peel wyraził między innemi w rozprawach: »Mówią, gdyby Ministerjum zasłoniło sobie uszy na powieści względem Królowey, gdyby utrzymało ją było przy posiadaniu praw, zaszczytów i przywilejów, więc duch stronnictwa niemiałby tego pozoru, aby bezpokoił kraj. Czyliż sądzą, że duch stronnictwa nieumiał równie ze słabością Rządu korzystać?

Łatwo bydz może, że ci sami ludzie, którzy wspierają dzisiaj Królowę, oskarżyliby w ostatnim przypadku Ministrów o kary godną słabość; stanęliby w Parlamencie i rzekliby: Dla czegoż dozwolono wstąpić na Tron Angielski kobiecie, nad której głową unosi się tak ciężkie podeyrzenie, może to bydz, wolnoż to, aby żadnego nie przedsięwzięto śledztwa?«

Francya.

Na posiedzeniu Izby Deputowanych z d. 2. Lutego przełożył Prezes rozpoznanie 18 zeszytu petycyy przed 17tym, ponieważ onegoż zdawca sprawy nie jest obecny. Benjamin Constant, powstał przeciwko temu z powodu, że to sprzeciwia się dziennemu porządkowi, a zatem i prawidłom; gdy właśnie dniem wprzód, zabronił Prezes Panu Manuel, aby nieczynił wniosków przeciwko uchwalonemu przez Izbę dziennemu porządkowi. Zdaie się, iż chcą przerazić część Izby, ponieważ wiedzą dostatecznie, że mowcy zwykli się przygotowywać na poparcie tych lub owych zapowiedzianych petycyy. (Numer 13, zawierał petycję Putkownika Simona Loriera, który uwolniony od służby bez pensyi, żądał umieszczenia lub stawienia się przed sądem wojennym). P. Benjamin Constant wniosł, że oddalenie się zdawcy sprawy, który niedawno był w sali, jest uderzającym, i żądał, by za nim posłano. Sama nawet prawa strona wspierała mowę; szukano zatem zdawcy sprawy. Po chwili przybył on, i przełożył zdanie sprawy względem różnych petycyy, pomiędzy którymi petycja P. Turpin de la Magne z Girondy zawierająca projekt prawy urzadzenia sądów przysięgłych (Jury) dała powód do mocnych sporów. Komisya chciała odesłać tę petycję do Wydziału wywiadującego się; P. Laisne de Villeveque chciał ją ieszcze postać do Ministra sprawiedliwości. Rząd Cesarski rzekł on, upoważnił Ministrów do ułożenia listy z 60 kandydatów na utworzenie z niej Sędziów Jury; Prezes otrzymał prawo odrzucić z tych 24 a Jenerał Prokurator ieszcze 12. Tak niedane urzadzenie nie może ostać się dłużej w prawney Monarchii, każde stronnictwo musi złożyć sobie swego ulepszenia, ponieważ przegłoby się samo stać kiedyś ofiarą tegoż rewolucyynnych stali się na końcu ofiarą barbarzyńskiej nauki prawnictwa. Wielu strony lewey wspierało mowę i przypomniat przyrzczone przez Ministerstwo od lat szesznastu organiczne prawo względem Sędziów Jury. Minister sprawiedliwości Deseyre rzekł: że J.

ry zaprowadzeni są we Francyi przez zgromadzenie Konstytucyjne, atoli zgromadzenie to nie objęło ich istoty, lecz zabłąkało się w teoriach; Rząd CesarSKI umiał lepiej utrzymywać anarchią na wodzy (śmiejch z lewicy strony); aż do tego czasu dobrowolnie obrani Jury byli zwyczajnie pobłażającymi rozbojnikom i fałszerzom, dopiero od czasu iak zaprowadzeni są terazniejsi Jury umieją lepiej w podobnych przypadkach wstrzymywać zbrodniarzy. Terazniejsze Sady Jury dozwoliły może niekiedy wysliznąć się winnemu, atoli nigdy nie skazały niewinnego; przekonanym zaś jest w szczególności, że w występkach politycznych, bądźziey są powolnymi iak surowymi. (z lewicy: »Ah! W Pan chcesz sądów rewolucyjnych!«); przynajmniej wszystkie ich wyroki w wspomnianych przypadkach nosiły cechę bezstronności. (Z lewicy: Ah! Ah!) — Alexander Lameth bronil zgromadzenia konstytucyjnego, (którego sam był Członkiem) przeciwko zarzutom Ministra Sprawiedliwości (szemranie z prawicy); z resztą były uderzające te zarzuty pochodząc z ust człowieka, który (iak postąpił P. Deserre z. r.) mówił o rozstropnej większości (*majorité saine*) Konwencji Narodowej. — W końcu petycja ta stósownie do przełożenia Komisji, odesłaną została do Wydziału wywiadowującego się, przełożenie zaś odesłania ięj także do Ministerstwa Sprawiedliwości zostało odrzucone.

Izba Parów na posiedzeniu swoim z d. 2. Lutego wydała znowu wyrok uwolniający iakoby pewni współuczestników spisku oskarżonych na d. 19. Sierpnia.

D. 31. Stycznia wieczorem przedstawiono w Paryżu na teatrze zwanym Francuzki, sztuki Hamleta i Monsieur de Crac. Parter niebył zadowolniony z opuszczenia niektórych kapletów *Faustvillia*, kończących zwyczajnie tę sztukę; żądani ich z hałasem i z groźbą. Jeden naybardziej szacowany artysta teatralny chciał po długim stukaniu przemówić coś na usprawiedliwienie, niechciano go atoli słuchać i masiał się oddalić. Ludzie młodzi będący obecni w teatrze zaczęli mówić o szturmowaniu do teatru; atoli straż stanęła w szyku bowiowym na teatrze i zniweczyła plany szturmu, którego jednak wykonanie chciały niektóre szalone głowy. Ze się to nie udało, przeto ci młodzi ludzie pomścili się za to połamaniem ławek, stołków i innych przedmiotów, które się im dostarczyły. Teatr został na d. 1. Lutego zamknięty dla naprawienia po czynionych szkodach. D. 2. Lutego za nim rozpoczęto przedstawienie, Artysta dramatyczny Michelot u-

sprawiedliwił się Publiczności. Poczém dano sztukę Monsieur de Crac i wiersze, które były powodem do kłotni, odpiewano dwa razy:

Monitor z d. 2. b. m. zawiera zupełne zdanie Sprawy Ministra Skarbu względem budżetu zar. 1821 przełożone Królowi; przez co możemy czytelnikom naszym udzielić dokładnego wykazu spodziewanych wydatków i poborów we Francyi na rok wspomniany:

W y d a t k i:		Franków.
Prowizyie od długu Stanu, prowizyie od Rewersów likwidacyjnych, uposażenia kassy umarżającej długi		229,052,764
Lista Cywilna		34,000,000
Na Ministerstwa:		
Prezydium Rady Ministerialnej	180,000)	
Sprawiedliwości	17,895,500)	
Spraw Zewnętrznych	7,870,000)	
— Wewnętrznych	109,220,000)	485,540,825
Woyny	175,442,000)	
Marynarki	53,000,000)	
Skarbu	119,733,325)	
Wydatki na utrzymanie żarządu, na środki wykonawcze i pobory tudzież niedobór stałych i niestałych podatków różnego rodzaju		130,163,785
Procenta taxowe (<i>taxations</i>) dla poborców jeneralnych i podrzędnych od podatków niestałych i różnych dochodów		150,000
Odplaty i powroty za przebrane pobory		4,270,000
Ogół wydatków za rok 1821		882,527,574

P o b ó r y:	
Rejestrowanie, stempel i dobra Narodowe	157,800,000
Sągi drzewa	18,500,000
Cła	123,000,000
Podatki niestałe i tabaka	193,025,000
Poczty	24,510,000
Loteryie	15,000,000
Dochody różnego rodzaju	24,928,000
Podatki stałe	327,000,000
Spodziewane pobory za r. 1821	888,021,745
Dodając wydatki	882,527,574

Pozostanie przewyżki z poborów 5,644,571. Minister Skarbu cieszy się, że może ogłosić, iż w ciągu roku tego i to począwszy od 1. Lipca przedsięwzięte będzie znaczne

zmniejszenie w podatkach gruntowych. Wszystkie Departamenta doznają tego dobrodziejstwa przez redukcją pięciu dodatkowych centymów (po Franku), a 52 Departamenta; uznane szczególnież za przeciążone doznają większy i jeszcze ulgi. Cała Summa zmniejszona podatku gruntowego wynosiłaby na rok cały 27,351,136 fr. 38 cent., z czego 19,617,229 fr. 80 cent. otrzymałyby te 52 najwięcej płacące a 7,733,906 fr. 58 cent. wszystkie Departamenta. W roku 1821. doznają najwięcej płacący połowę zmniejszenia; w roku następnym doświadczać tego będą całkowicie. Połowa tego zmniejszenia wynosiłaby 13,696,568 fr. 19 cent.; ponieważ wypadła razem stosowna redukcja w centymach nałożonych za kosztą poboru, zatem cała ilość czterech podatków osobistego, od ruchomości, drzwi i okien wynosi oznaczona na rok.

1820 na	341,000,000 fr.
wykazana jest w budżecie na rok	
1821 tylko na	327,000,000 —
zatem mniej jak w r. 1821..	14,900,000 fr.

Podług artykułu urzędowego umieszczonego w Monitorze złożył w d. 4. Lutego Poseł Neapolitański Xiąże Castelcicala Królowi Jego Mości list odpowiedni Króla Neapolitańskiego na uwiadomienie, że Hrabia Blacas zawierzytelny jest przy nim jako nadzwyczajny Poseł.

Prefekt Policji Paryżki wydał rozporządzenie względem sprzedaży prochu i różnych przedmiotów składające ogień sztuczne.

W ł o c h y .

Xiąże di Gallo przejechał przez Bolonię na d. 4. b. m. udając się z Laybachu do Neapolu.

K r a k ó w .

Na 15tém posiedzeniu Seymu Rzeczypospolitey Krakowskiéy d. 21. Grudnia z. r. JW. Reprezentant Siemoński wniósł, aby na pamiętkę Jenerała Dąbrowskiego w imieniu i na koszt Reprezentacyi Rzeczypospolitey Krakowskiéy w kościele Katedralnym wmurowany został marmurowy kamień z tym napisem: Reprezentacya Narodu Ziomkowi swemu Bohatyrowi Dąbrowskiemu. Izba Prawodawcza, przychyliła się iednomyślnie do tego wniosku, i postanowiła uczynić odezwę w tój mierze do Rządzącego Senatowi JW. Reprezentant Librowski z powodu odmownego przez Senat Rządzący przesłania akt uspra-

wy pokrzywdzonéy młodzieży szkolnéy wyraził: iż przez to zachodzi trudność powzięcia objaśnień. Mówiąc daley o wolności druku, uważał istnienie cenzury za obrazę artyk. 24. Konstytucyi, radził wezwać Rządzący Senat, aby nie czekając na ogłoszenie księgi praw kryminalnych, wydał tymczasową obostrzającą Ustawę naduzycia wolności druku. Izba Prawodawcza postanowiła przesłać Rządzącemu Senatowi głos JW. Reprezentanta Librowskiego. — JW. Reprezentant Mąkowski, jako Członek Komitetu Prawodawczego, z powodu zażądane go przez Zgromadzenie Reprezentantów objaśnienia o postępie działań Komitetu Prawodawczego, czytał Rapport czynności jego. — JW. Reprezentant Siemoński odczytał wyrachowania projektowanego przez siebie podatku od pensy z Skarbu publicznego pobieranych. Mowca wyraził, iż urzędnicy pobierający 5,000 Złt. Pol. są oszczędzeni, nadto rzekł, że przez to zniknie zawada, jakoby tak znaczna część Narodu nie przykładała się do podatków równie z drugimi; umieszcilił nakolanie JW. Mowca w głosie swym szczegółowe wyrachowanie podatku i ogółem od pensy Złt. Pol. 770,900 z Skarbu pobieranych podał podatek do Złt. Pol. 38,272. Wniosek ten do Senatu odesłany został. — Poczém Prezydency w Kommissyi Prawodawczéy Reprezentant Chwalibogowski odczytał projekt do prawa nadaiącego moc eksekucyi i hypoteki wszelkim kontraktom na wieczną dzierżawę, u dzież układom dotyczącym się przemiany dziesięciny wytycznéy na osep w dobrach narodowych i duchownych przez Kommissyją wołoską zdziałanym. Po odczytaniu opinii Kommissyi Prawodawczéy, która oświadczyła potrzebę przyjęcia projektu, odbywały się dalsze w tój mierze obrady. Gdy zaś nie było iednomyślności, przystąpiono do sekretnego kreskowania i gdy za projektem było głosów 17 przeciwko 20, projekt został odrzucony. JW. Reprezentant Krzypin Hrabia Żeliński uczynił wniosek przedstawienia Rządzącemu Senatowi, ażeby W. Wóyciech Maczeński, Kapitan milicyi kraiovéy; otrzymał dowództwo milicyi w mieysce zmarłego Pułownika ś. p. Gordona. Izba Prawodawcza przychyliła się do wniosku JW. Reprezentanta Krzypina Hr. Żelińskiego, postanowiła iednomyślnie oświadczyć Rządzącemu Senatowi życzenie w udziale nominacyi na Kommandanta milicyi kraiovéy W. Wóyciechowi Maczeńskiemu.